

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра мовних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
професор _____ Р.М. Шелудько
«____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА МОВА»
(для іноземних здобувачів)

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	073 «Менеджмент»
Освітньо–професійна програма	«Менеджмент»
Факультет	менеджмент і економіки

Харків – 2020

Робоча програма «Українська мова» (для іноземних здобувачів) для здобувачів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-професійної програми «Менеджмент».

«__» _____ 2020 р. 13 с.

Розробники: кандидати філологічних наук, доценти Т.О. Петрова, Т.М. Князь

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри мовних дисциплін

Протокол від «__» серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри мовних дисциплін

_____
(підпис) Л.В. Герман
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту і економіки

Протокол від «__» _____ 2020 р. № __

«__» _____ 2020 р.

Голова _____ Ю.Л. Філімонов
(підпис) (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність 073 «Менеджмент» Освітньо-професійна програма «Менеджмент»	Обов'язкова	
Модулів - 2 (аудиторна, самостійна)		Рік підготовки:	
Змістових модулів - 4		3-й	
Самостійна робота - 60		Семестр	
Загальна кількість годин 90		5-й, 6-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – для самостійної роботи здобувача –	Освітній рівень – перший (бакалаврський) рівень Кваліфікація «бакалавр з менеджменту»	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		60 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		30 год.	
		Індивідуальні завдання	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» (для іноземних здобувачів) є розвиток і вдосконалення оволодіння вміннями й навичками мовленнєвої діяльності іноземних здобувачів, формування високого рівня їхньої комунікативної компетентності в різних сферах спілкування, у його усній і писемній формах, сприяння розвитку самостійного творчого мислення й поведінки особистості у професійній діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Українська мова» (для іноземних здобувачів) є:

- сформувати у здобувачів необхідні вміння стосовно всіх видів мовленнєвої діяльності (читання, усного й писемного мовлення), забезпечуючи їм можливість спілкування в українському мовному середовищі (навчання, побут, культура, виробництво) та здобуття спеціальності;

- виробити знання й уміння здійснювати ознайомлювальне, переглядове читання текстів соціально-культурної, фахової тематики;

- забезпечити засвоєння особливостей граматичної системи української мови, а також системи синтаксичних засобів вираження основних типів обставинних відношень (часових, умовних, причинно-наслідкових, мети, допустовості) у простому й складному реченнях;

- сформувати вміння і навички самостійної навчальної діяльності, удосконалювати когнітивно-операційний компонент мовленнєвої діяльності як засіб усебічного розвитку особистості;

- виховати повагу до українського народу, української культури.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми у підсумку цього етапу вивчення навчальної дисципліни іноземні здобувачі повинні:

знати: загальнонавчальну й термінологічну лексику фаху з урахуванням етапу й рівня навчання; синтаксичні засоби вираження основних типів обставинних відношень (часових, умовних, причинно-наслідкових, мети, способу дії, міри й ступеня) у простому й складному реченнях, що функціонують у наукових і професійних текстах;

уміти:

читати й розуміти тексти соціально-культурної та навчально-професійної тематики, застосовуючи ознайомлювальне, переглядове й переглядово-ознайомлювальне читання, а також повно чи стисло передати основний їхній зміст в усній та писемній (тези, конспект) формах;

в *усному мовленні* – відтворювати прочитані або прослухані тексти (оповідь, пояснення, роздум, монолог-опис обставин дії, монолог-розповідь) навчально-професійної та соціально-культурної тематики; виокремлювати з текстів основну інформацію; самостійно створювати діалогічні та монологічні висловлювання в різних сферах спілкування, насамперед навчально-професійній; правильно й доцільно висловлювати свої думки, аналізувати тексти, оцінювати та вдосконалювати власну мовленнєву діяльність;

у *писемному мовленні* – відтворювати прочитаний або прослуханий текст навчально-професійної та соціально-культурної тематики з певним ступенем згортання у формі конспектів, тез, дотримуючись послідовності викладу, користуючись адекватними мовними засобами й правилами структурного, лексико-граматичного й пунктуаційного оформлення; складати за аналогією тексти на основі різного типу планів.

Очікувані **результати** вивчення дисципліни:

- демонструвати навички письмової та усної загальної і професійної комунікації державною мовою;
- демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні, спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері управління або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту, характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Міждисциплінарні зв'язки

Для вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» (для іноземних здобувачів) потрібні знання дисципліни «Історія і культура України».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вираження одночасності й послідовності дій у складному реченні.

Тема 1. Складне речення зі сполучниками *коли, у той час, як...*

Тема 2. Вираження одночасності дії у складному реченні зі сполучниками *коли, у той час як, поки*. Видове співвідношення дієслів в обох частинах речення. *Коли лектор читав лекцію, студенти конспектували її.*

Тема 3. Вираження послідовності дій у складному реченні зі сполучниками *до того, як; перед тим, як; перш ніж*. *До того як написати реферат, треба вивчити необхідну літературу.*

Тема 4. Вираження послідовності дій у складному реченні зі сполучниками *після того, як; як тільки; коли; щойно*. *Після того як всі зібралися, голова оголосив про початок зборів.*

Змістовий модуль 2. Вираження обставинних відношень: умовних, причинно-наслідкових у складному реченні.

Тема 5. Вираження умовних відношень у складному реченні. Складні речення зі сполучниками *якщо, коли, аби* для позначення реальної умови. *Якщо ви вдало виберете працю, то щастя само вас знайде* (К.Ушинський). *Коли хліб на возі, то нема біди в дорозі* (Народна творчість).

Тема 6. Вираження умовних відношень у складному реченні. Складні речення зі сполучниками *якщо б, коли б, якби* для позначення нереальної умови. *Якби я турбувався лиш про себе, Вже б онімів давно від самоти* (Д.Павличко).

Тема 7. Вираження причинно-наслідкових відношень у складному реченні. Складне речення зі сполучниками *завдяки тому, що; через те, що; від того, що; тому, що; оскільки; бо*. Диференціація прийменників за значенням. Групи іменників, що диференціюють ці значення.

Здобувач допустив у тесті помилку через неуважність.

Здобувач допустив у тесті помилку через те, що був неуважним.

Змістовий модуль 3. Вираження відношень мети у простому й складному реченнях.

Тема 8. Вираження відношень мети у простому реченні. Конструкції з прийменниками *для, заради* (*Для проведення археологічних розкопок у Крим виїхала експедиція Академія наук*), зі сполученнями *з метою, заради*.

Тема 9. Вираження відношень мети в складному реченні зі сполучником *щоб*. Форма предиката в головній і підрядній частині речень цього типу. Випадки пропуску сполучника: *Ми приїхали, щоб вчитися в Київському університеті. Ми приїхали вчитися в Київському університеті*. Синонімічність конструкцій для вираження мети в простому й складному реченнях.

Змістовий модуль 4. Вираження допустових відношень у складному реченні.

Тема 10. Вираження допустових відношень у складному реченні з конструкціями *незважаючи на, у супереч ...*

Тема 11. Вираження допустових відношень у складному реченні зі сполучниками *між тим, як...; у той час, як...*

4. Структура навчальної дисципліни

Номер і назви тем	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні заняття	Лаб. заняття	Індивід.	С/р		Лекції	Практичні заняття	Лаб. заняття	Індивід.	С/р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вираження одночасності й послідовності дій у складному реченні												
Тема 1. Складне речення зі сполучниками <i>коли, у той час, як....</i>	4		2			2						
Тема 2. Вираження одночасності дії у складному реченні зі сполучниками <i>коли, у той час як, поки.</i> Видове співвідношення дієслів в обох частинах речення. <i>Коли лектор читав лекцію, студенти конспектували її</i>	8		4			4						
Тема 3. Вираження послідовності дій у складному реченні зі сполучниками <i>до того, як; перед тим, як; перш ніж.</i> <i>До того як написати реферат, треба вивчити необхідну літературу</i>	6		4			2						
Тема 4. Вираження послідовності дій у складному реченні зі сполучниками <i>після того, як; як тільки; коли; щойно.</i> <i>Після того як всі зібралися, голова оголосив про початок зборів</i>	4		2			2						
Разом за змістовим модулем 1	22		12			10						
Змістовий модуль 2. Вираження обставинних відношень: умовних, причинно-наслідкових у складному реченні												
Тема 5. Вираження умовних відношень у складному реченні. Складні речення зі сполучниками <i>якщо, коли, аби</i> для позначення реальної умови. <i>Якщо ви вдало виберете працю, то щастя само вас знайде</i> (К.Ушинський). <i>Коли хліб на возі, то нема біди в дорозі</i> (Народна творчість)	8		4			4						

Тема 6. Вираження умовних відношень у складному реченні. Складні речення зі сполучниками <i>якщо б, коли б, якби</i> для позначення нереальної умови. <i>Якби я турбувався лиш про себе, Вже б онімів давно від самоти</i> (Д.Павличко).	6		4			2						
Тема 7. Вираження причинно-наслідкових відношень у складному реченні. Складне речення зі сполучниками <i>завдяки тому, що; через те, що; від того, що; тому, що; оскільки; бо</i> . Диференціація прийменників за значенням. Групи іменників, що диференціюють ці значення.	7		5			2						
Разом за змістовим модулем 2	21		13			8						
Змістовий модуль 3. Вираження відношень мети у простому й складному реченнях												
Тема 8. Вираження відношень мети у простому реченні. Конструкції з прийменниками <i>для, заради</i> (<i>Для проведення археологічних розкопок у Крим виїхала експедиція Академія наук</i>), зі сполученнями з <i>метою, заради</i>	12		8			4						
Тема 9. Вираження відношень мети в складному реченні зі сполучником <i>щоб</i> . Форма предиката в головній і підрядній частині речень цього типу. Випадки пропуску сполучника: <i>Ми приїхали, щоб вчитися в Київському університеті. Ми приїхали вчитися в Київському університеті</i> . Синонімість конструкцій для вираження мети в простому й складному реченнях.	14		10			4						
Разом за змістовим модулем 3	26		18			8						
Змістовий модуль 4. Вираження допустових відношень у складному реченні												
Тема 10. Вираження допустових відношень у складному реченні з конструкціями <i>незважаючи на, у супереч ...</i>	11		9			2						

Тема 11. Вираження допустових відношень у складному реченні зі сполучниками <i>між тим, як...; у той час, як...</i>	10		8			2						
Разом за змістовим модулем 4	21		17			4						
Усього годин	90		60			30						

6. Практичні заняття

№ теми	Зміст	К-сть год
1	Змістовий модуль 1. Вираження одночасності й послідовності дій у складному реченні. Складне речення зі сполучниками <i>коли, у той час, як....</i>	2
2	Вираження одночасності дії у складному реченні зі сполучниками <i>коли, у той час як, поки</i> . Видове співвідношення дієслів в обох частинах речення. <i>Коли лектор читав лекцію, студенти конспектували її</i>	4
3	Вираження послідовності дій у складному речення зі сполучниками <i>до того, як; перед тим, як; перш ніж</i> . <i>До того як написати реферат, треба вивчити необхідну літературу</i>	4
4	Вираження послідовності дій у складному речення зі сполучниками <i>після того, як; як тільки; коли; щойно</i> . <i>Після того як всі зібралися, голова оголосив про початок зборів</i>	2
5	Змістовий модуль 2. Вираження обставинних відношень: умовних, причинно-наслідкових у складному реченні. Вираження умовних відношень у складному реченні. Складні речення зі сполучниками <i>якщо, коли, аби</i> для позначення реальної умови. <i>Якщо ви вдало виберете працю, то щастя само вас знайде (К.Ушинський). Коли хліб на возі, то нема біди в дорозі (Народна творчість)</i>	4
6	Вираження умовних відношень у складному реченні. Складні речення зі сполучниками <i>якщо б, коли б, якби</i> для позначення нереальної умови. <i>Якби я турбувався лиш про себе, Вже б онімів давно від самоти (Д.Павличко).</i>	4
7	Вираження причинно-наслідкових відношень у складному реченні. Складне речення зі сполучниками <i>завдяки тому, що; через те, що; від того, що; тому, що; оскільки; бо</i> . Диференціація прийменників за значенням. Групи іменників, що диференціюють ці значення.	5
8	Змістовий модуль 3. Вираження відношень мети у простому й складному реченнях . Вираження відношень мети у простому реченні. Конструкції з	8

	прийменниками для, заради (Для проведення археологічних розкопок у Крим виїхала експедиція Академія наук), зі сполученнями з метою, заради	
9	Вираження відношень мети в складному реченні зі сполучником <i>щоб</i> . Форма предиката в головній і підрядній частині речень цього типу. Випадки пропуску сполучника: <i>Ми приїхали, щоб вчитися в Київському університеті. Ми приїхали вчитися в Київському університеті</i> . Синонімість конструкцій для вираження мети в простому й складному реченнях.	10
10	Змістовий модуль 4. Вираження допустових відношень у складному реченні. Вираження допустових відношень у складному реченні з конструкціями <i>незважаючи на, усупереч ...</i>	9
11	Вираження допустових відношень у складному реченні зі сполучниками <i>між тим, як...; у той час, як...</i>	8
	Усього	60

7. Лабораторні заняття не передбачені

8. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи за цільовим призначенням:

1. Читання текстів професійного та соціально-культурного спрямування з виконанням дотекстових і післятекстових завдань, перегляд відеофільмів мовою навчання.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до написання контрольних робіт.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: складання повідомлень на визначену тему з використанням різних джерел (журналів, газет, теле- і радіопрограм соціально-культурного, політичного й професійного напрямів).

9. Індивідуальні завдання не передбачені

10. Методи навчання

Основоположними є **словені** (діалог, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (виконання граматичних вправ і завдань), метод рольової гри. Їхнє використання визначається загальнометодичними принципами поетапного подання матеріалу, з підвищенням складності, свідомості навчання, поетапного систематизування вивченого матеріалу.

11. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять у формі: усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.

Підсумковий контроль – залік у VI семестрі, оцінку за який виставляють за результатами змістових модулів.

10. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	100
10	10	5	5	10	10	10	10	10	10	10	

11. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
66 – 74	D	Задовільно	
60 – 65	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань

і комунікативних навичок здобувачів

Оцінка „відмінно” (ECTS – A) 90-100 балів виставляється здобувачеві, який виконав робочий план, завдання для самостійного опрацювання, активно працював на заняттях, брав участь в університетському конкурсі з української мови. Цілком володіє мовним матеріалом. Засвоїв специфіку функціонування мови у сфері професійного спілкування, вказує на особливості лексичних, граматичних, стилістичних засобів мови фахового спілкування. Виявляє

комунікативні навички: швидко орієнтується в ситуації, аналітично опрацьовує матеріал (літературу), будує спілкування відповідно до мети, особливостей аудиторії, адекватний до реакції реципієнта. Виявляє загальну мовну культуру, творчий підхід до роботи. Практичні мовні завдання виконує на 99 відсотків.

Оцінка «добре» (ECTS – B, C) 75-89 балів виставляється здобувачеві, який виконав робочий план, завдання для самостійного опрацювання, активно працював на заняттях. Володіє загальними знаннями програмового матеріалу, з'ясовує специфіку функціонування мови у сфері професійного спілкування, вказує на особливості лексичних, граматичних, стилістичних засобів мови фахового спілкування. Виявляє комунікативні навички: швидко орієнтується в ситуації, аналітично опрацьовує матеріал, однак припускається незначних помилок у мові. Практичні мовні завдання виконує на 75 відсотків.

Оцінка «задовільно» (ECTS – D, E) 60-74 балів виставляється, якщо здобувач виконав робочий план, не в повному обсязі завдання для самостійного опрацювання. Працював на заняттях, але не виявляв активності. Володіє загальними знаннями програмового матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи (може викласти основні відомості про сучасну українську літературну мову як основу мови професійного спілкування, диференціює стилі, норми, однак не може вказати на специфіку функціонування мови у сфері професійного спілкування); називає основні якості мовця, має сформоване уявлення про комунікативні навички, але не виявляє їх. Практичні мовні завдання виконує на 50 відсотків.

Оцінка «незадовільно» (ECTS – FX) 35-59 балів виставляється, якщо здобувач не виконав робочого плану, не виконав завдання для самостійного опрацювання, індивідуальну роботу; не виявив загальних знань програмового матеріалу, комунікативних навичок мовного спілкування в заданій ситуації (публічний виступ, обговорення, аналіз мовного матеріалу). Практичні мовні завдання виконує на 30 відсотків.

Оцінка „незадовільно" (ECTS – F) 0-34 балів виставляється здобувачеві, який практично не виконав в установлені терміни завдання, передбачені для виконання на практичних заняттях і самостійної роботи, має значну кількість пропусків занять, не володіє теоретичним матеріалом змістового модуля (теми), необхідна значна додаткова робота (повторне вивчення програмного матеріалу).

Підсумковий контроль здійснюється по завершенні вивчення курсу. На підставі даних періодичного (проміжного) контролю з „Відомості поточного контролю” викладач, який проводить практичні заняття заносить підсумкову оцінку поточної успішності в „Відомість підсумкового контролю”. На випадок, коли підсумкова оцінка поточної успішності задовольняє студента, то може бути виставлена підсумкова оцінка автоматично за семестр в цілому по курсу.

13. Методичне забезпечення

1. Князь Т. М., Петрова Т. О. Українська мова (для іноземних здобувачів). навч. посібник. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 152 с.
2. Князь Т.М. Українська мова для іноземних студентів. Вступний курс: навч. посібник. Харків, 2014. 116 с.
3. Петрова Т.О. Українська мова для іноземних студентів: практикум; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2013. 131 с.
4. Підгородецька І.Ю., Тихоненко О.В. Українська мова: навч. посібник [для інозем. студентів]; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. 140 с.

14. Рекомендована література

Основна

5. Антонів О., Паучок Л. Українська мова для іноземців: Модульний курс В1–В2, Київ: Фірма „Інкос”, 2012. 272 с.
6. Луценко В. І. Українська мова для іноземних студентів [Електронний ресурс] навч. посібник у 4-х т. Дніпро: НГУ, 2017. 84 с. Режим доступу: <http://tst.nmu.org.ua>.
7. Лисенко Н.О., Кривко Р.М., Світлична Є.І., Цапко Т.П. Українська мова для іноземних студентів: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 240 с.

Додаткова

8. Вінницька В. М., Плющ Н.П. Українська мова. Практичний курс граматики для студентів-іноземців: підруч. Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2003. 379 с.
9. Костомарова-Братушенко Т.Д. Українська мова для іноземців: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2000. 728 с.

15. Інформаційні ресурси

<http://gigadict.com/top04U.htm>
http://www.morphology.dp.ua/_dict/
<http://www.slovnyk.net/>
<http://translate.meta.ua/>
<http://lingvo.com.ua/doc.shtml?gr=8>
<http://lingvo.com.ua/dictionary/ukr/>
<http://uktdic.appspot.com/>